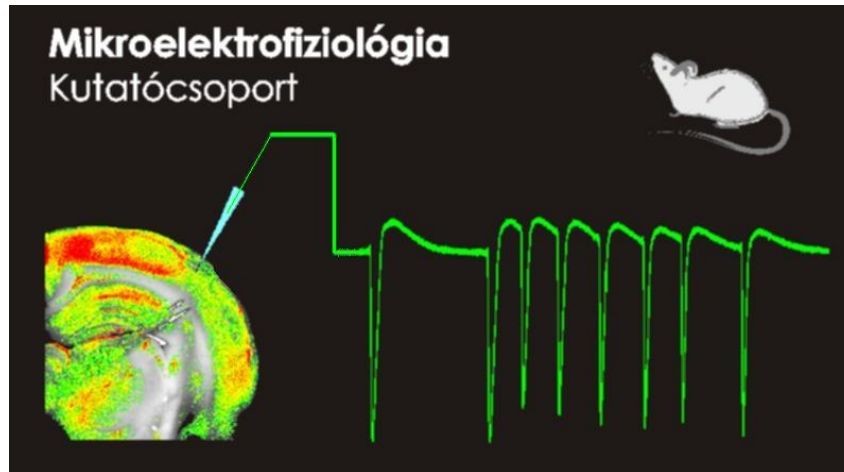

Ex vivo elektrofiziológia

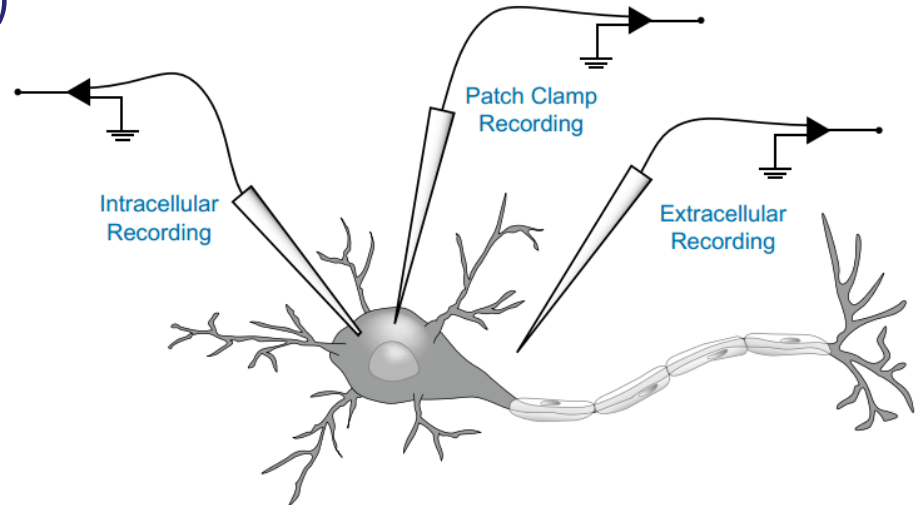

Bevezetés

Def.: Élő sejtek vagy szövetek elektromos tulajdonságainak vizsgálata kontrollált körülmények között

Módszerei:

- **Klasszikus elektrofiziológia**
  - Intracelluláris technikák (voltage clamp, current clamp, éles elektród)
  - Extracelluláris technikák (single unit, multi unit, mezőpotenciál)
  - Patch clamp
- **Optikai jelek vizsgálata**
  - Feszültségérzékeny festék
  - Belső optikai jelek detektálása (IOS = intrinsic optical signal)

In vitro – ex vivo - mérési technika

Előnyei:

- kontrollálhatóság
- kisebb változatosság a komponensek között
- stabilabb körülmények, pulzálás nincs
- jobb láthatóság

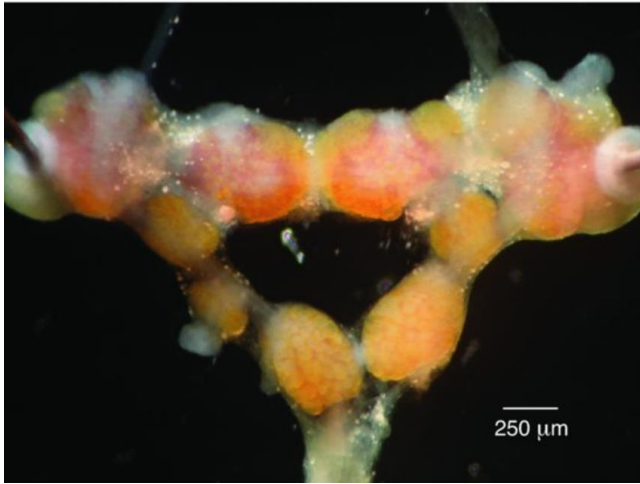
Hátrányai:

- sértési felületek
  - bemeneti kapcsolatok megszűnése
  - nincs szétterjedő spontán aktivitás alapállapotban (görcskeltők)
-

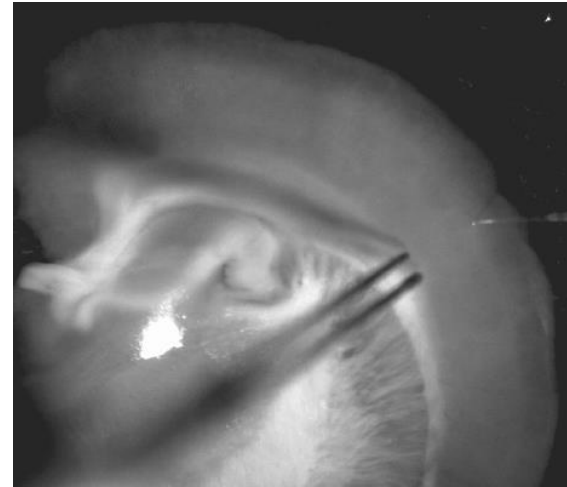
Ex vivo és in vitro preparátumok

- **Izolált szelet**
  - Kimenet és bemenet sérül, de a belső struktúra ép.
- **Kombinált szelet**
  - Megőrzi egy specifikus kapcsolatrendszert (hippokampusz – entorhinális kéreg, talamusz – szomatoszenzoros kéreg)
- **Szelettenyészet**
  - Steril körülmények között hosszú ideig fenntartható
- **Sejttenyészet**
  - Immortalizált sejtvonalak
  - Primer: akut, krónikus
- **Oocyta**
  - Bármely struktúra RNS-e bevihető és expresszáltatható

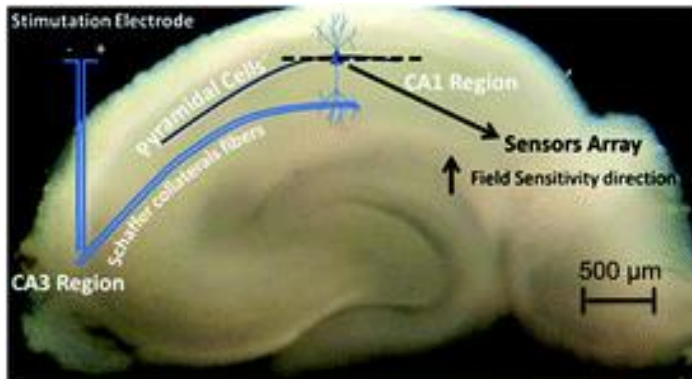
Túlélő agyi preparátumok

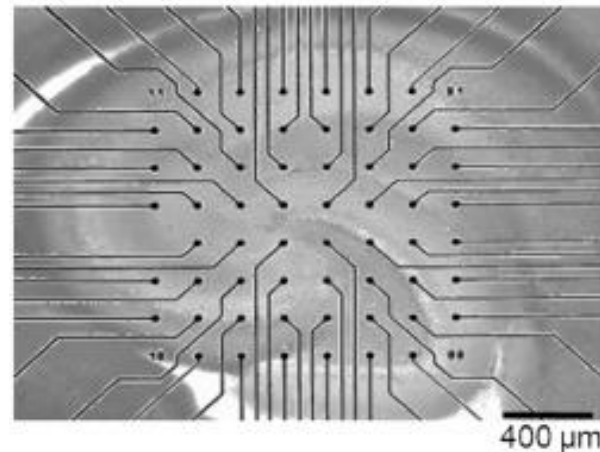
Csiga garatideggyűrű preparátum

Agykérgi koronális szelet

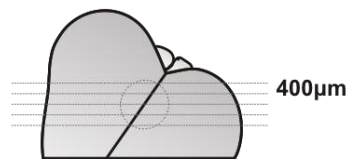
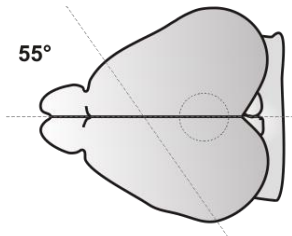
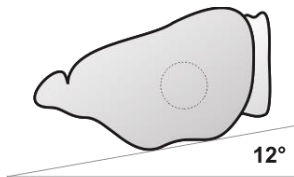
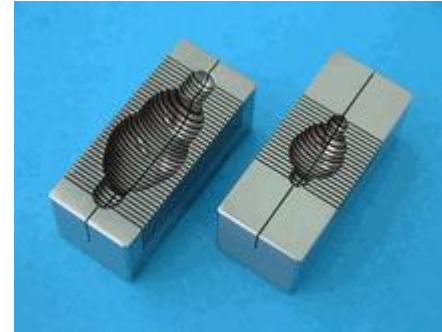
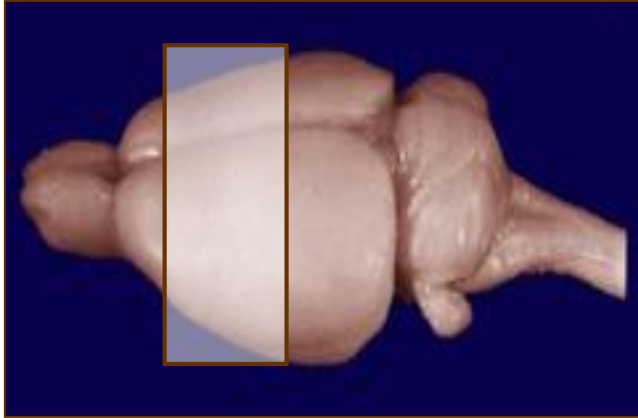
Hippokampális szelet preparátumok: mezőpotenciál elvezetés,

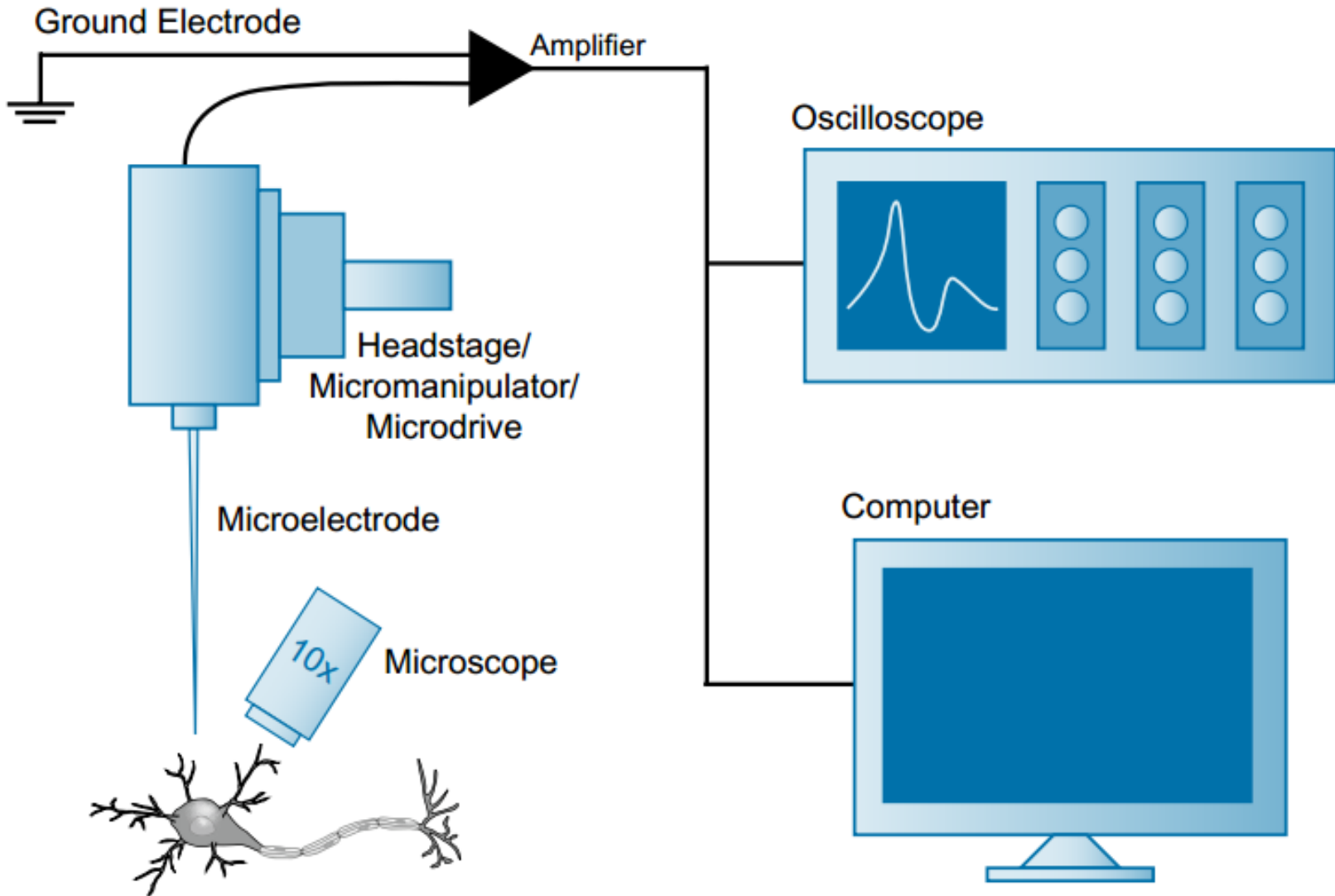
MEA elvezetés

A preparátum elkészítése

Agykérgi koronális szelet készítésének lépései

A mérőberendezés vázlatja

Mérőberendezések

Rezgésmentes asztal, manipulátorok, perfúziós kamra,

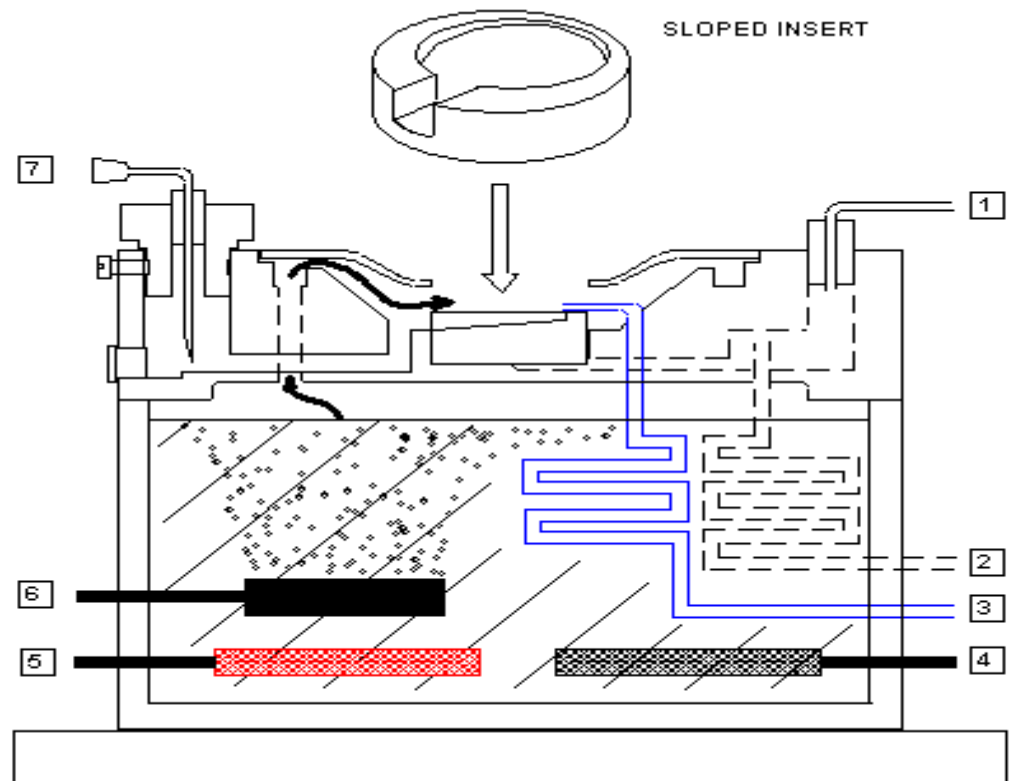
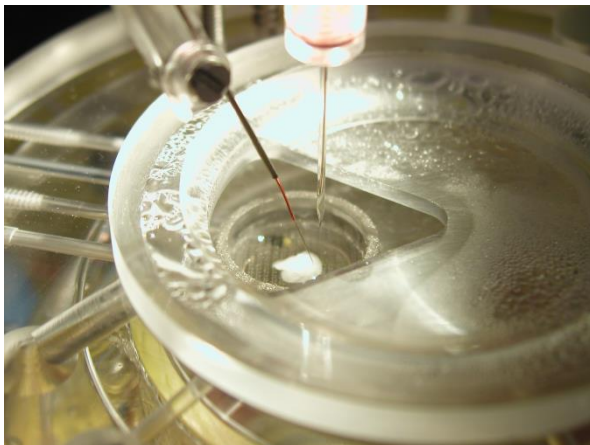

Erősítő és adatrögzítő berendezések,

Regisztrálás

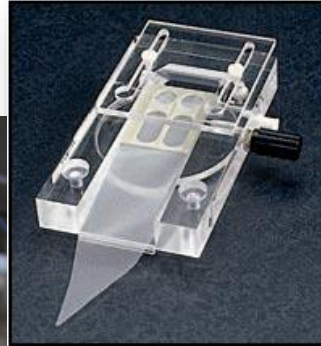
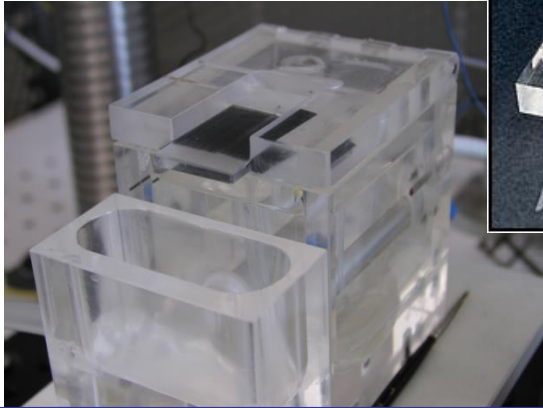
- **Inkubálókamra**
  - A fiziológias körülmények biztosítása a cél (hőmérséklet, O_2 ellátás, szerves ionok, glükóz, pH)
- **Inkubáló oldatok (perfúziós oldat)**
  - összetétel, pH, karbogén buborékoltatás
- **Anyagadási lehetőségek:**
  - perfúzió
  - iontoforézis

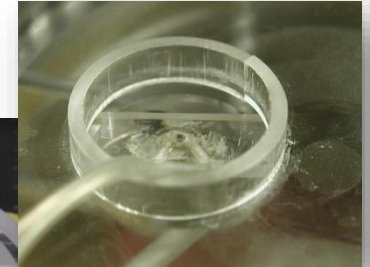
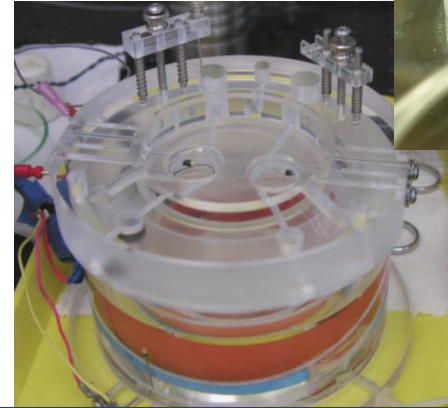
Mérőkamrák

Interface kamrák

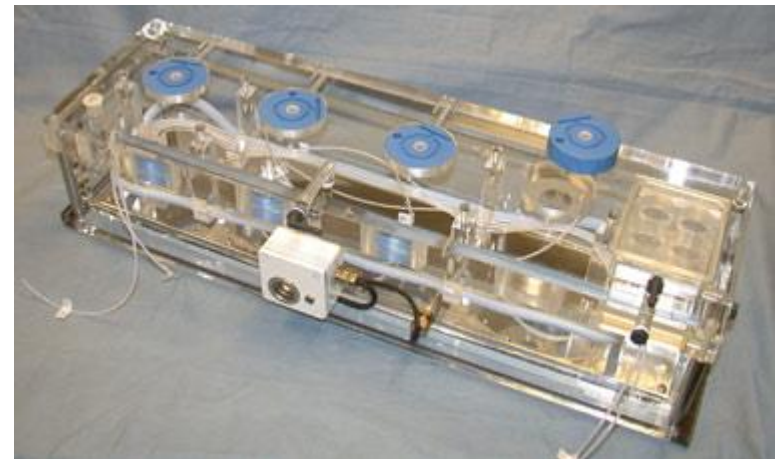
Haas-típus

Oslo típus

Submerged kamrák

Elektródok

Üveg mérőelektród

- Másodfajú elektród (Ag/AgCl elektród merül Cl^- tartalmú oldatba)
- Típusai:
  - Éles elektród (intracell.: KCl, extracell.: NaCl)
  - Patch elektród (hőpolírozás)

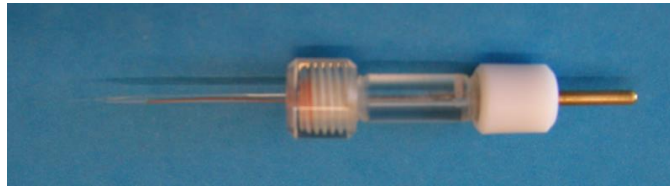
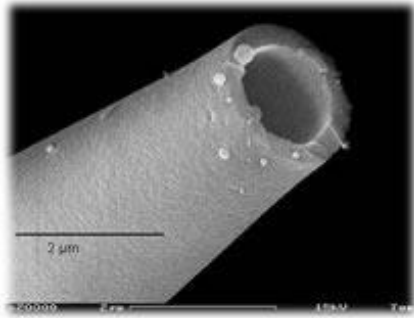
Fém mérőelektród

- Változatos felépítés és anyag
- Típusai:
  - Többcsatornás multielektród (8, 16, vagy 24 csatorna)
  - Mátrixelektród (36-100 elektród / mm^2)

Ingerlőelektródok

- Bipoláris elektród
- Koncentrikus elektród

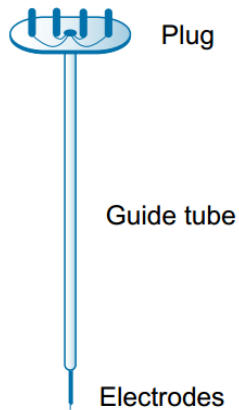
Mérő mikroelektródok

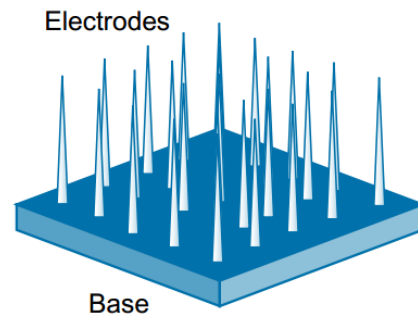
Üvegelektrod és a tarója, csatlakozóval

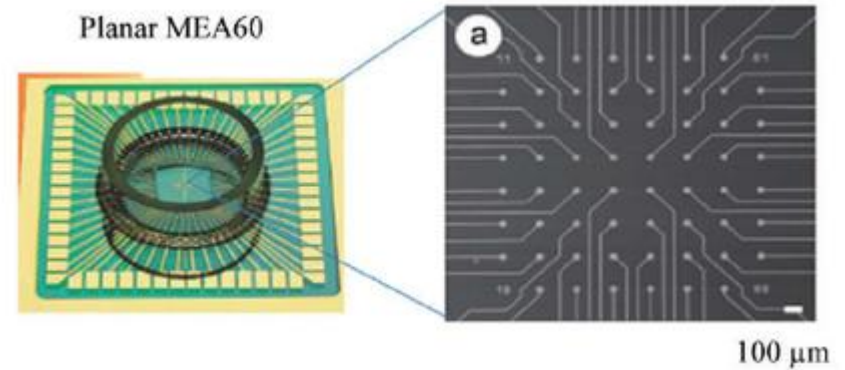
A Tetrode

B Multielectrode Array

Többcsatornás mérőelektródok

Üveg mikroelektród húzók

vertikális húzó

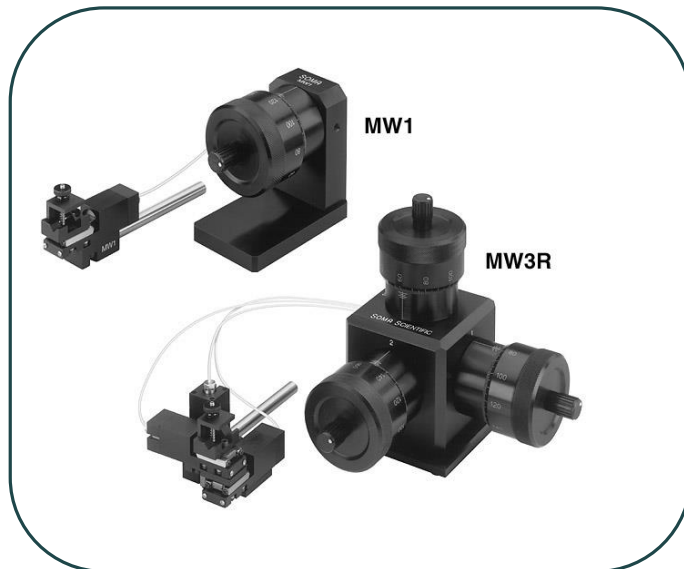
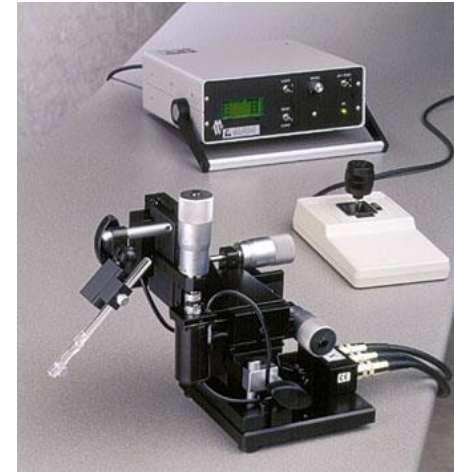

horizontális húzó

Manipulátorok

A mérő- és ingerlőelektródok finom pozicionálására szolgálnak

- Manuális
- Motoros
- Hidraulikus
- Piezoelektromos

Előerősítő, erősítő

MEA erősítő rendszer

Előerősítők

Extracelluláris erősítők

Intracelluláris erősítő

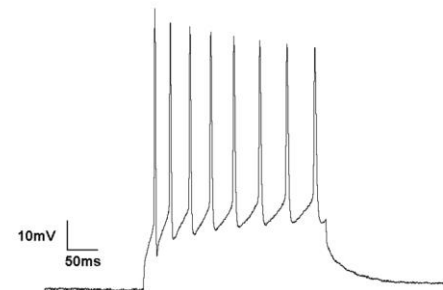
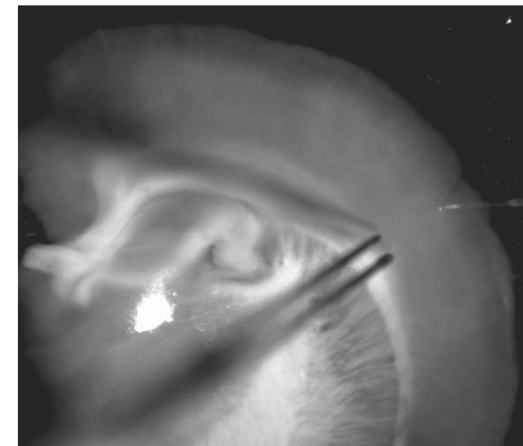
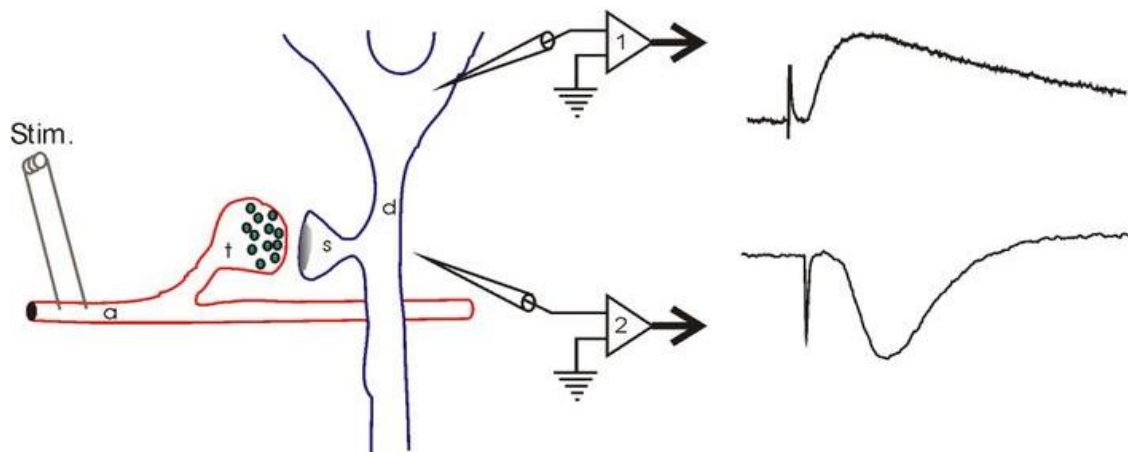
Regisztrált jelek

Mezőpotenciál (field potential)

- Az elektród környezetében lévő sejtek összegzett elektromos aktivációját detektáljuk (szinaptikus átvitel, spontán kisülések)
- Az elektród ellenállása 3-15 M Ω , átmérője 1-10 μm
- Egysejt- vagy többsejtaktivitás mérés is lehetséges

Intracelluláris potenciál

- Egy sejt belsejéből elvezetés

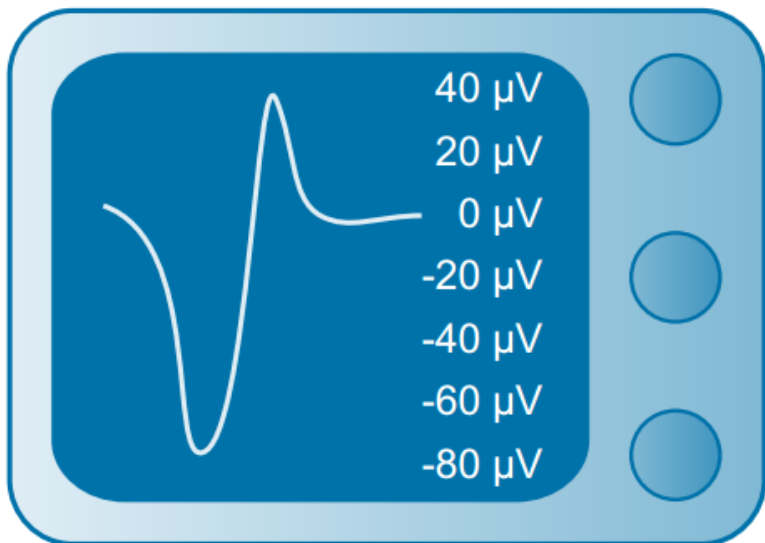

Extracelluláris módszerek, single- és multi-unit

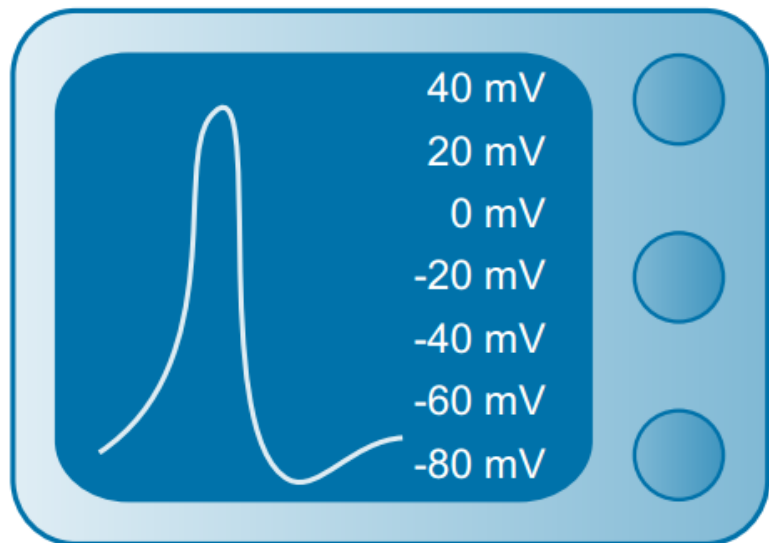
Single unit (egysejt-aktivitás mérés):

- Az extracelluláris térbe helyezett kis átmérőjű (<math><1\mu\text{m}</math>) elektróddal egyetlen neuron aktivációja mérhető
- Kis amplitúdójú jelek detektálhatók

Extracellular Electrode

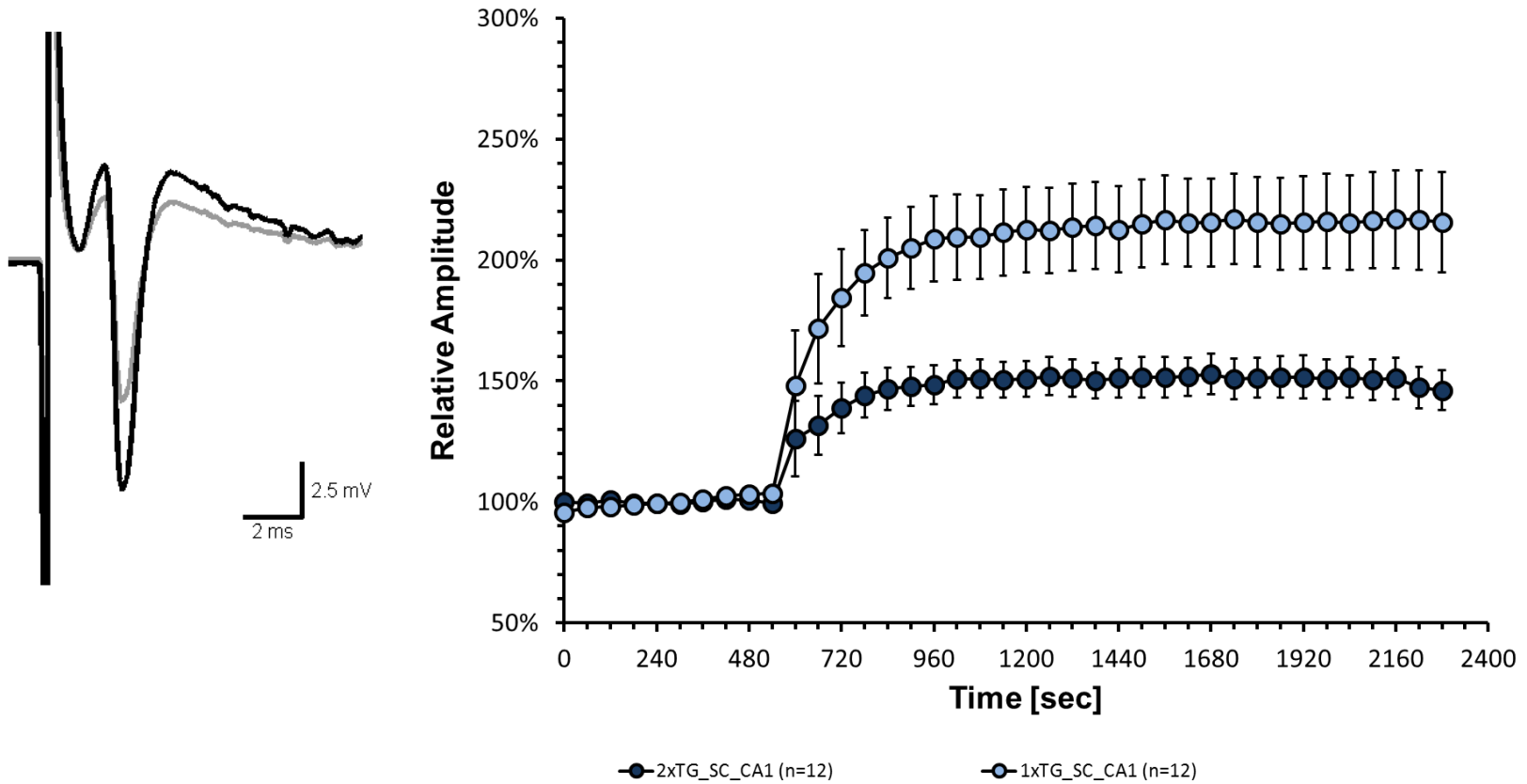

Intracellular Electrode

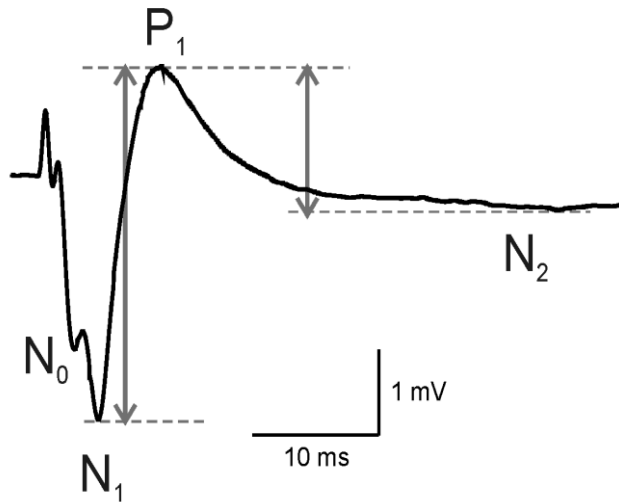
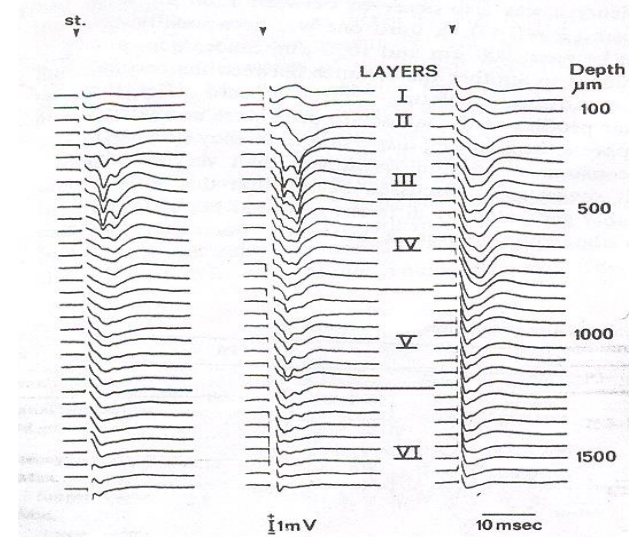
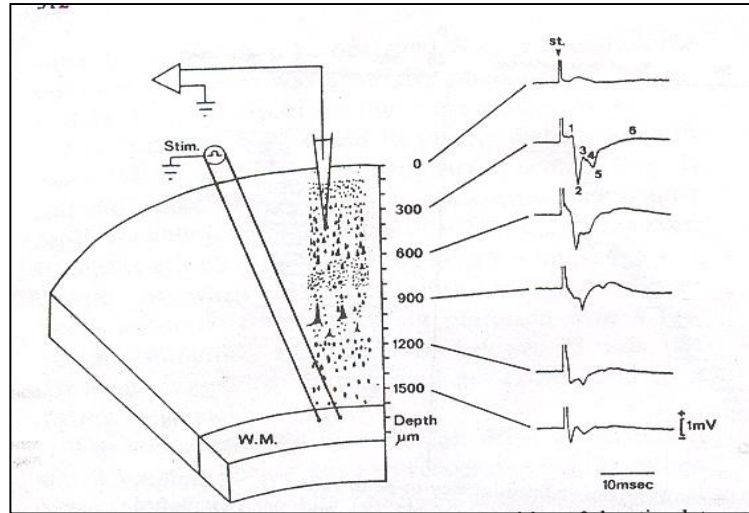
Extracelluláris módszerek

Hippokampuszból kiváltott mezőpotenciál válaszok mérése (LTP indukció)

Extracelluláris módszerek

Agykérgi kiváltott mezőpotenciál válaszok mérése (több elvezetés lehetséges)

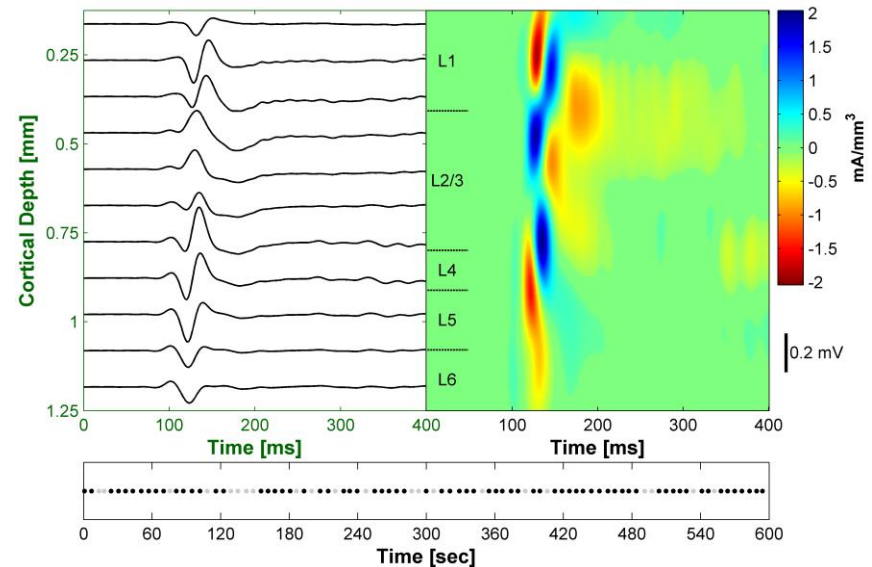
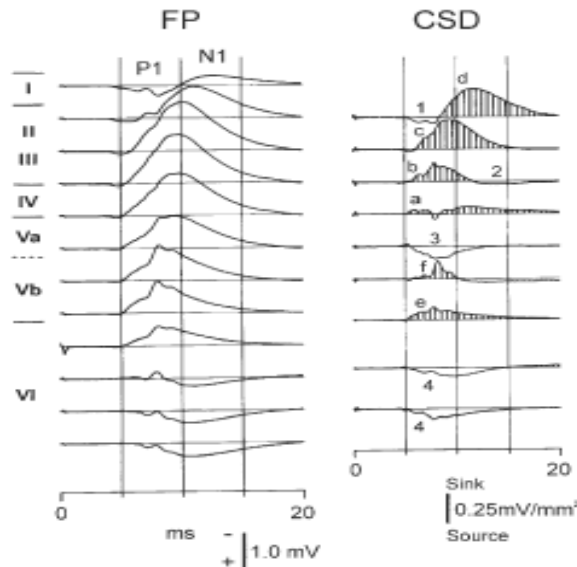
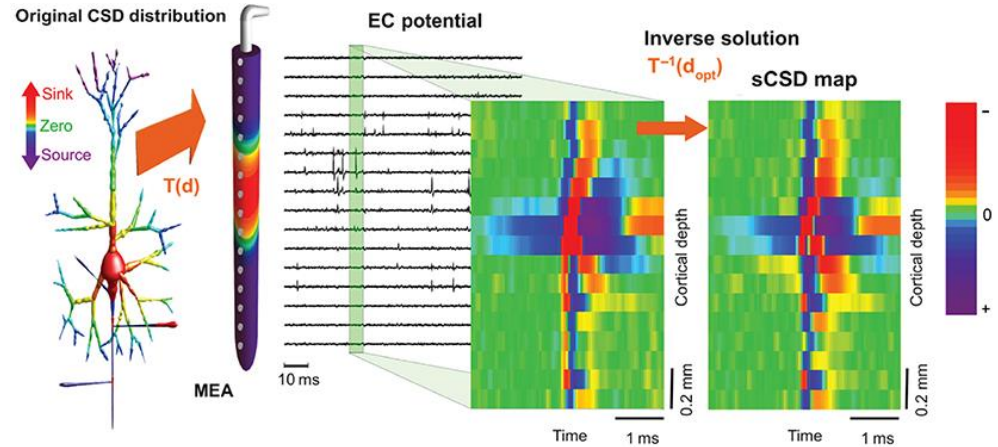
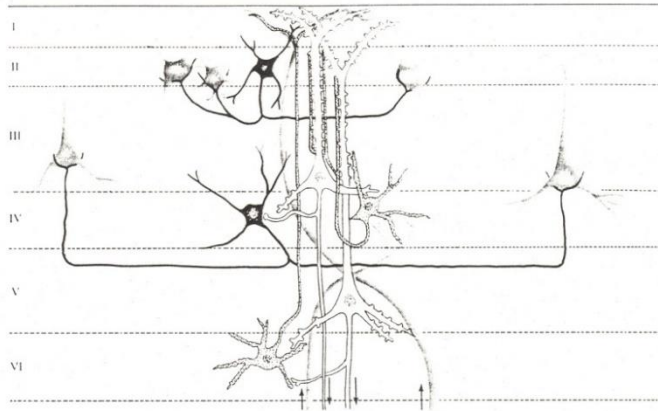
Értékelési paraméterek

meredekség (rise time)

csúcstól-csúcsig (peak-to-peak) amplitúdó

görbe alatti terület

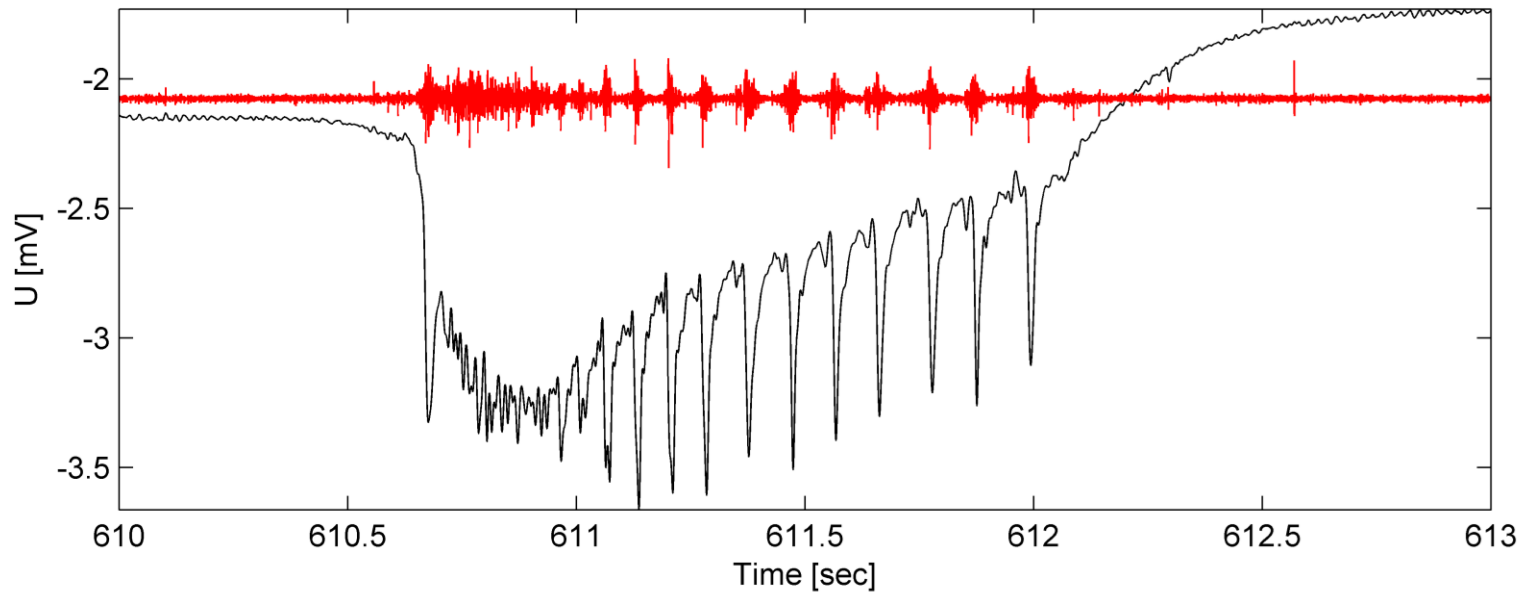
Extracelluláris módszerek, áramforrás-sűrűség meghatározás (CSD analízis)

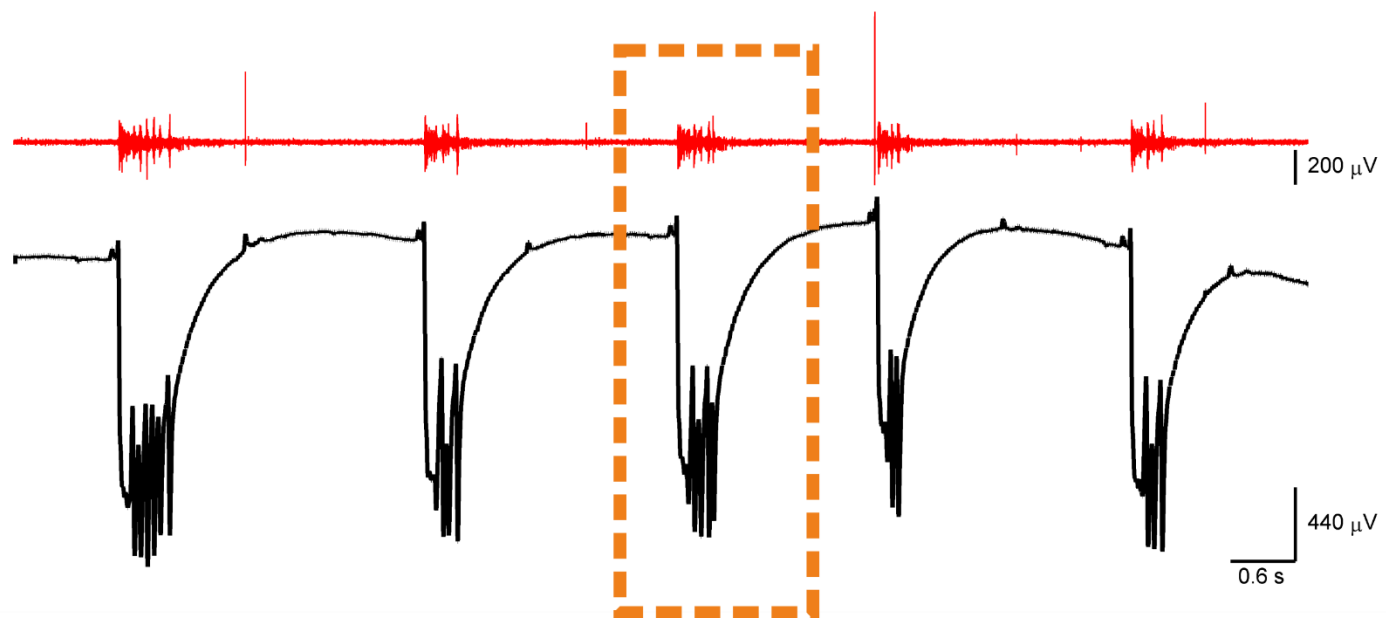
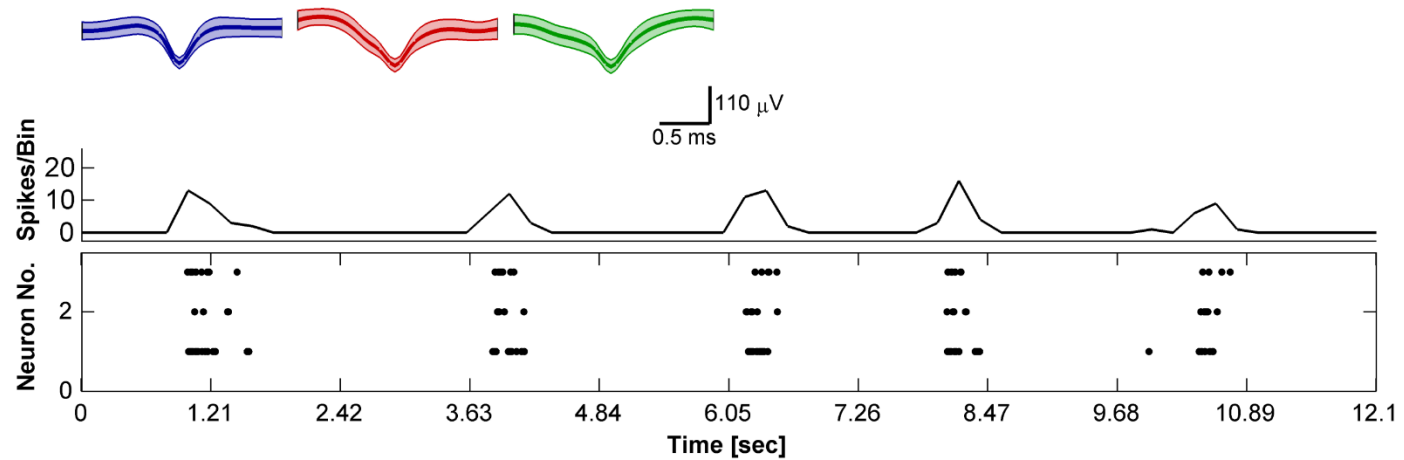
Extracelluláris módszerek, single- és multi-unit

Multi unit (több-sejt aktivitás mérés):

- Ha az elektród mérete nagyobb, több közeli sejt aktivációja is megjelenik a regisztrátumon
- „Spike sorting”: adott sejt mindig azonos kisülést hoz létre $\Rightarrow$ a sejtek aktivitása szétválasztható.

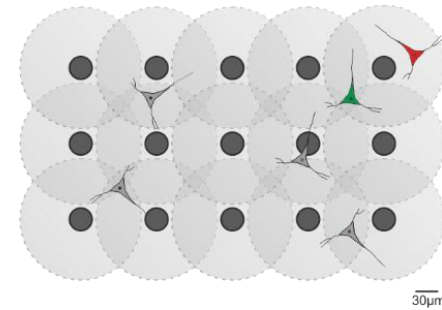
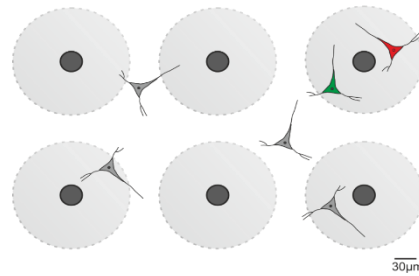
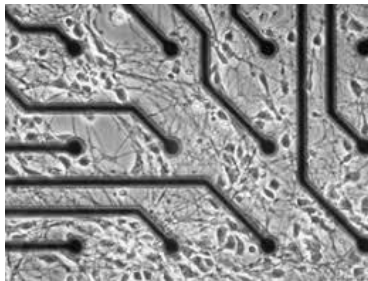
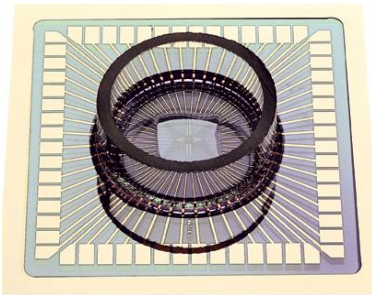

Extracelluláris módszerek, single- és multi-unit

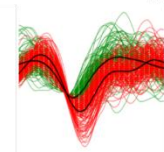
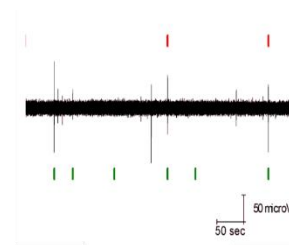
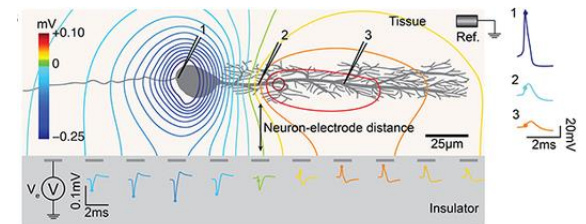
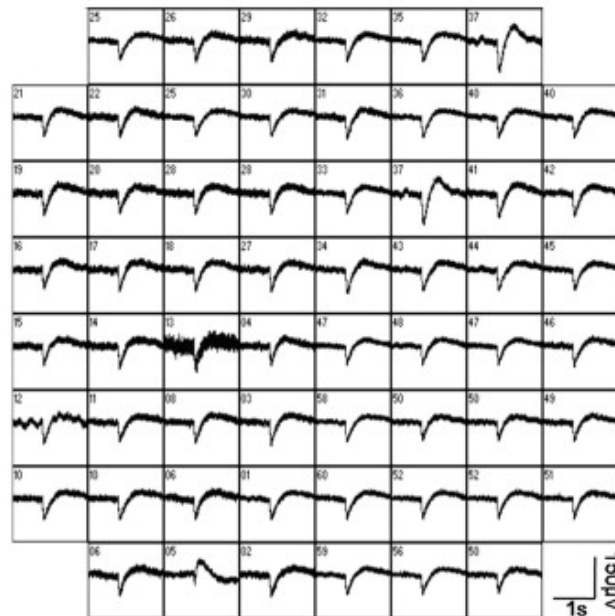

Extracelluláris módszerek, single- és multi-unit

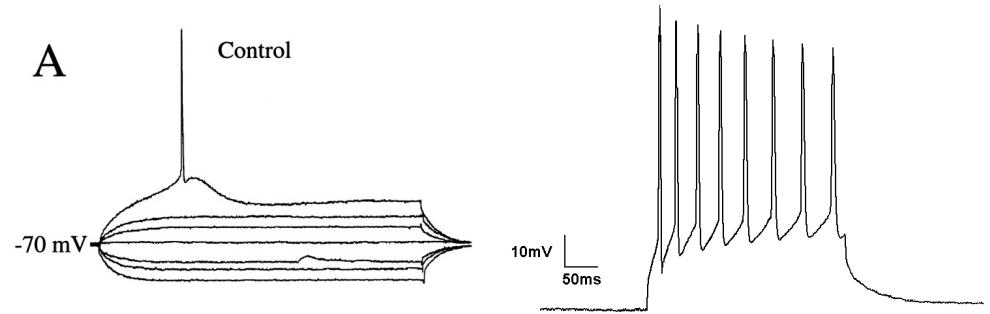
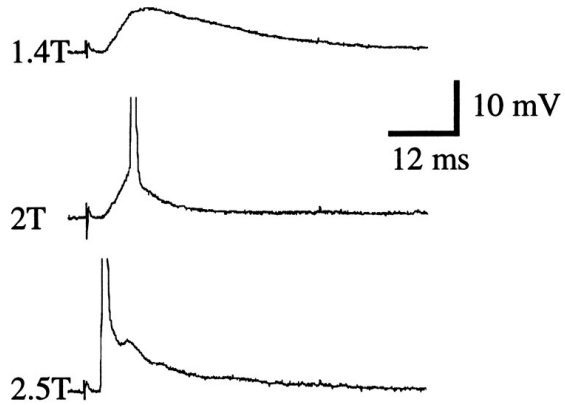
MEA rendszerrel mérés

C

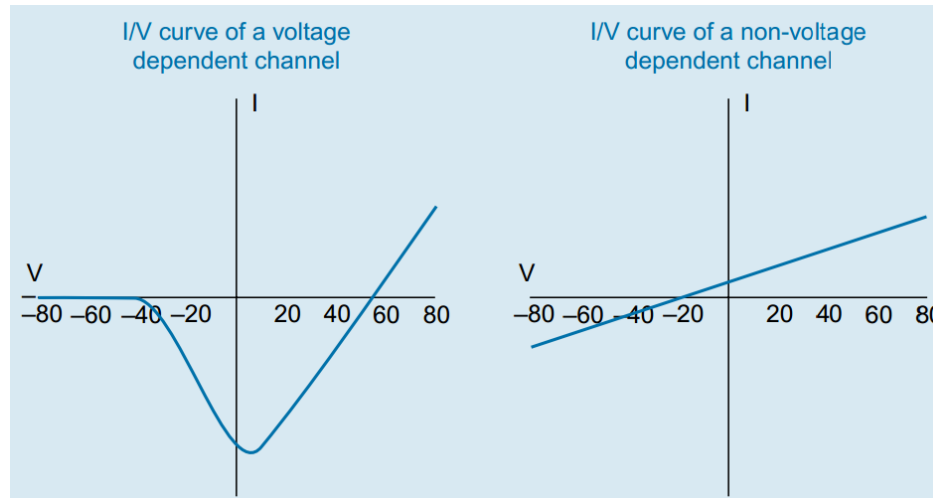

Intracelluláris regisztrálás, voltage clamp

Intracelluláris ingerlés

Extracelluláris ingerlés

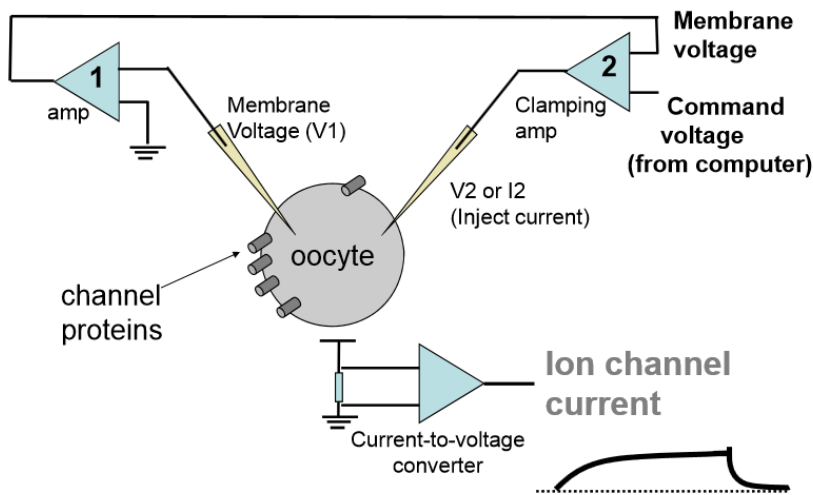

I/V curve: áramerősség-feszültségváltozás összefüggésének ábrázolása

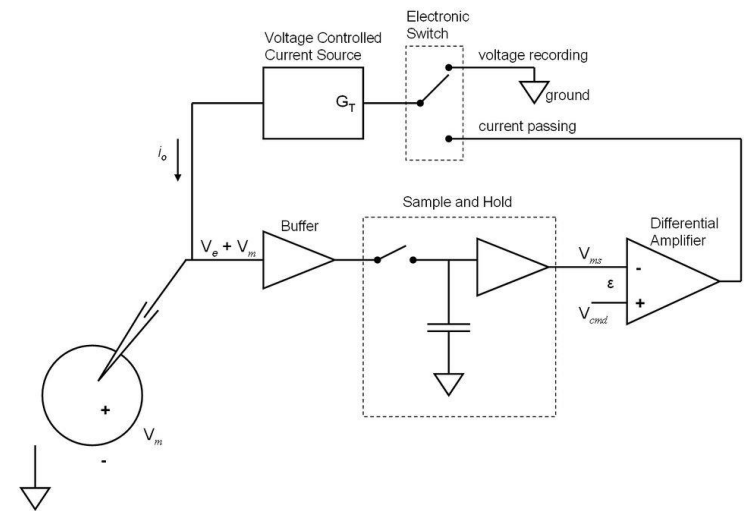

Intracelluláris regisztrálás, voltage clamp

- A membrán potenciál a kívánt értéken rögzíthető
- Mérhető a membránon áthaladó ionáram nagysága adott membránpotenciál értéken

TEVC – két csatornás mérés

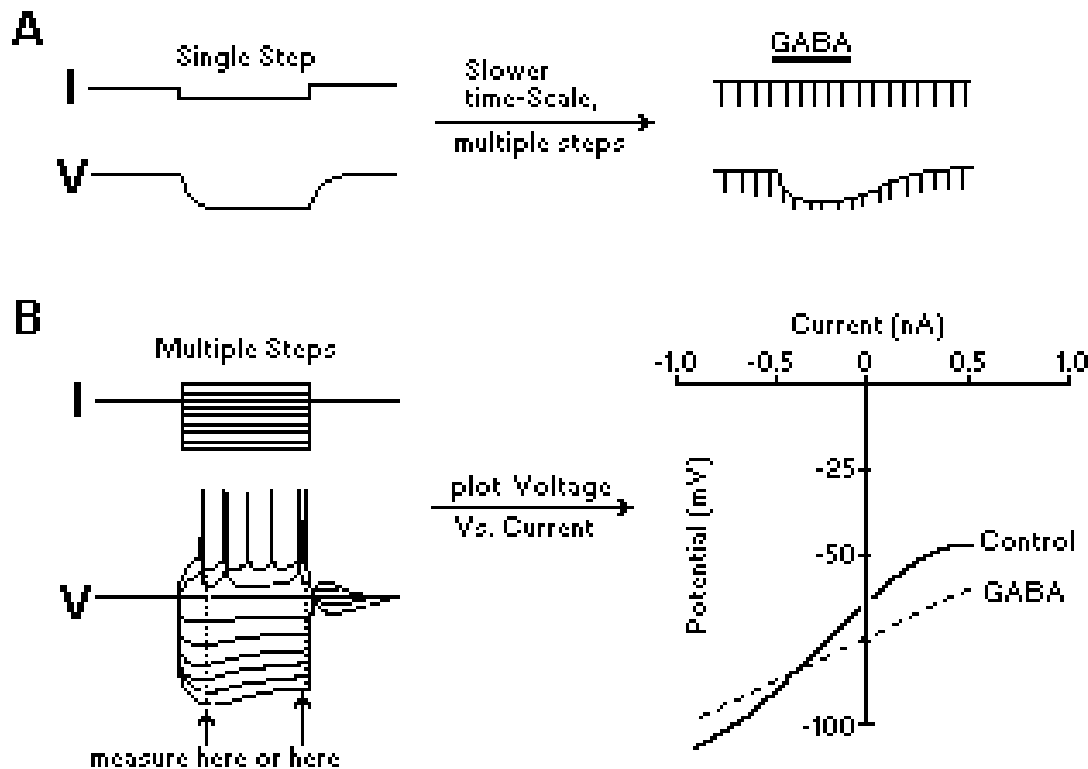

SEVC - egy csatornás mérés

Intracelluláris regisztrálás, current clamp

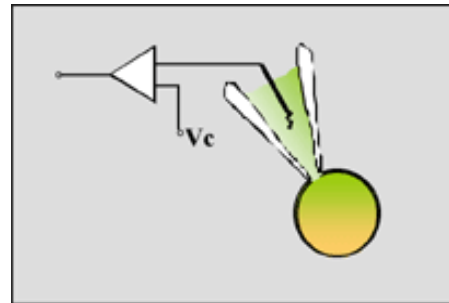
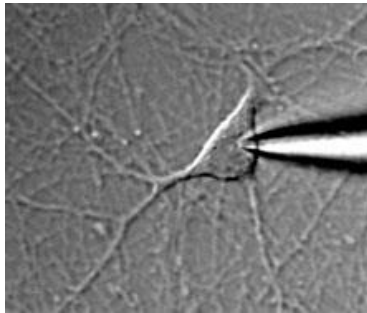
- Adott áram hatására kialakuló transzmembrán feszültség mérhető
- Az idegsejt elektromos áram belépésére adott válasza tanulmányozható (neurotranszmitterek hatása modellezhető)

Current Clamp

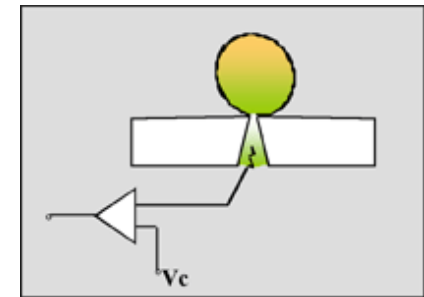

Patch clamp

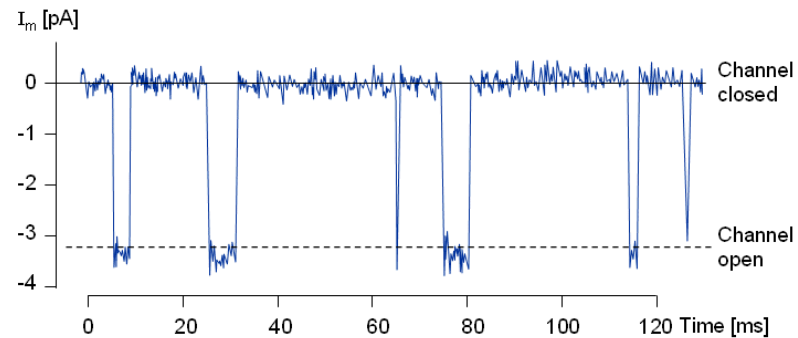
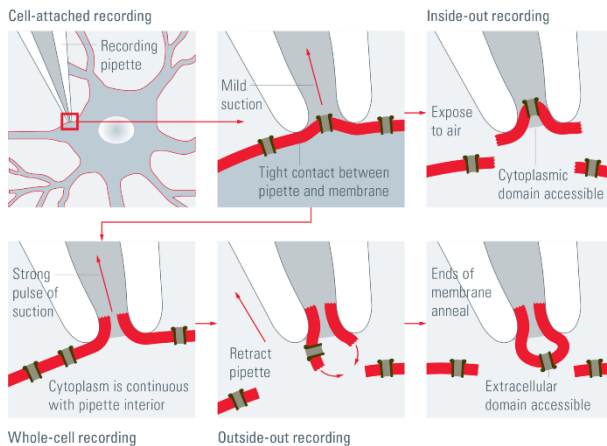
- Erwin Neher, Bert Sakmann (Nobel-díj, 1991)
- Segítségével egyetlen ioncsatorna működése vizsgálható
- Módosított voltage clamp
- Típusai:
  - Klasszikus patch clamp (cell attached, whole cell inside-out outside-out, perforált patch)
  - Planar patch clamp (cyto patch, flip the tip)

Hagyományos patch clamp
Mérés, üvegelektrodával

Planar patch clamping

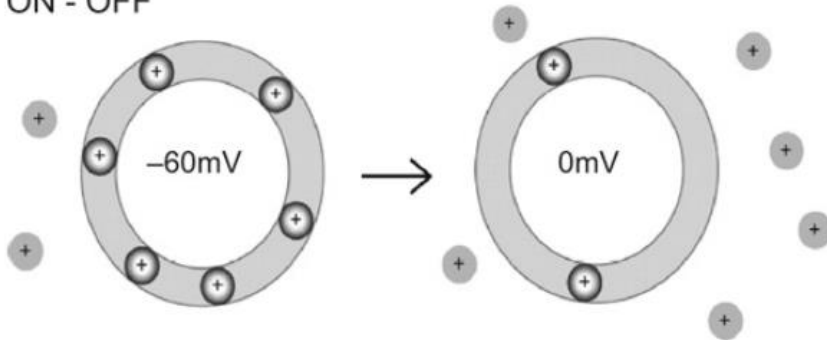

Optikai jelek vizsgálata

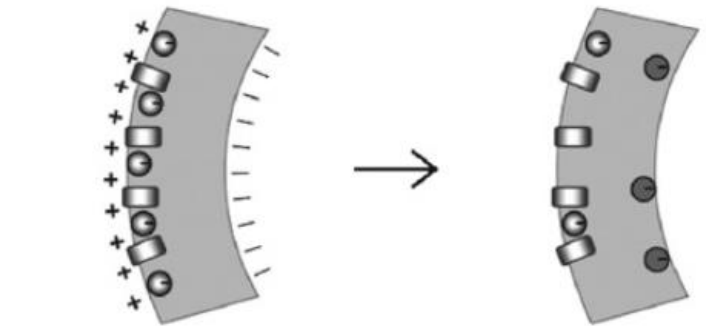
Extrinsic optikai jelek :

- Lassú feszültségérzékeny festék: a festék átranzportálódik a membránba a nyugalmi potenciál megváltozásakor
- Gyors feszültségérzékeny festék: a festék megkötődik a sejt felszínén. A fluoreszcencia vagy abszorpció mértéke változik a membránpotenciállal. Pl.: Amino-naftil-vinil-piridinium (ANEP) festékek

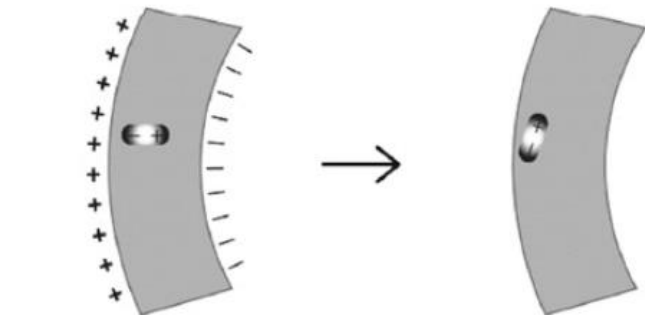
ON - OFF

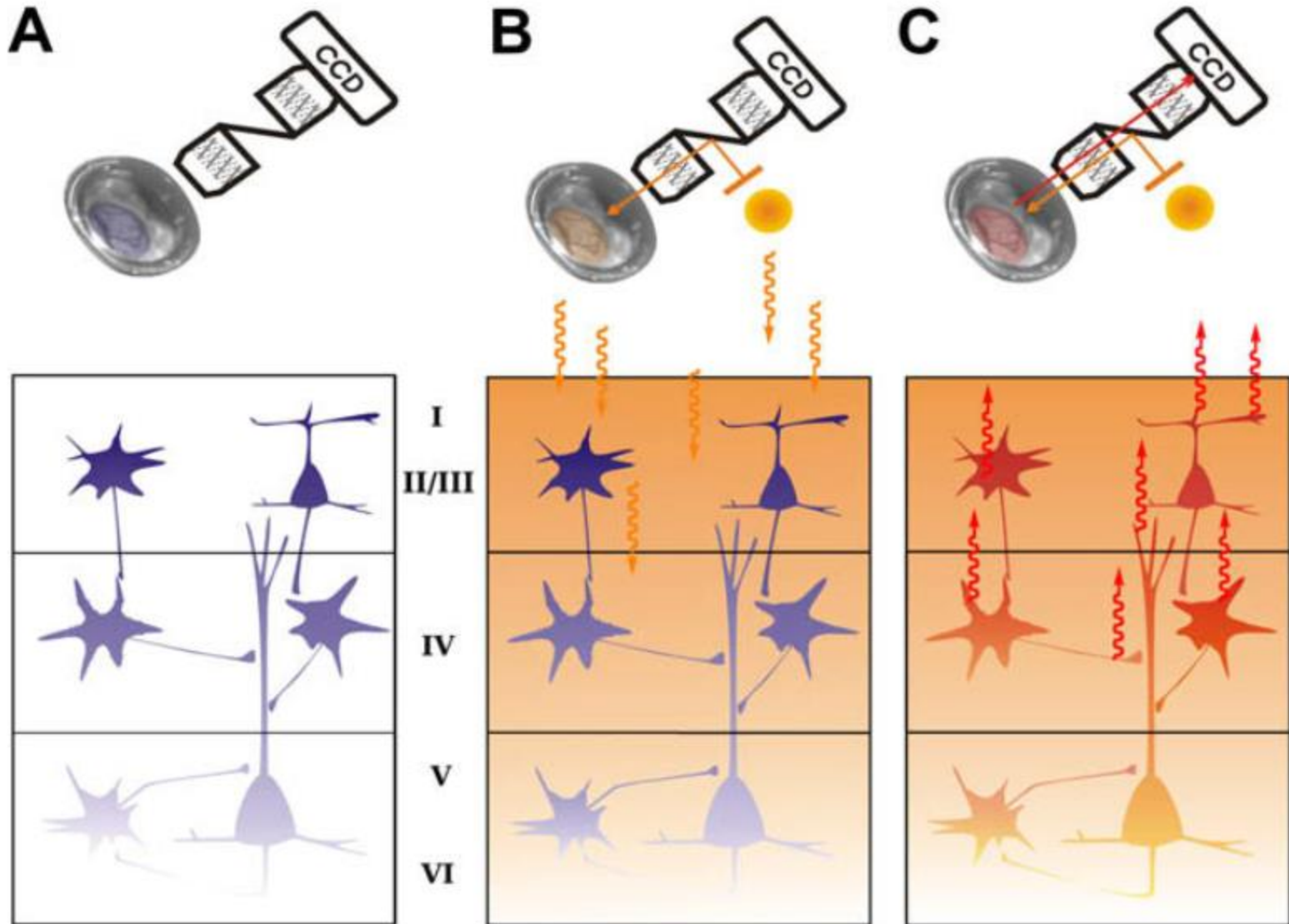
FRET

REORIENTATION

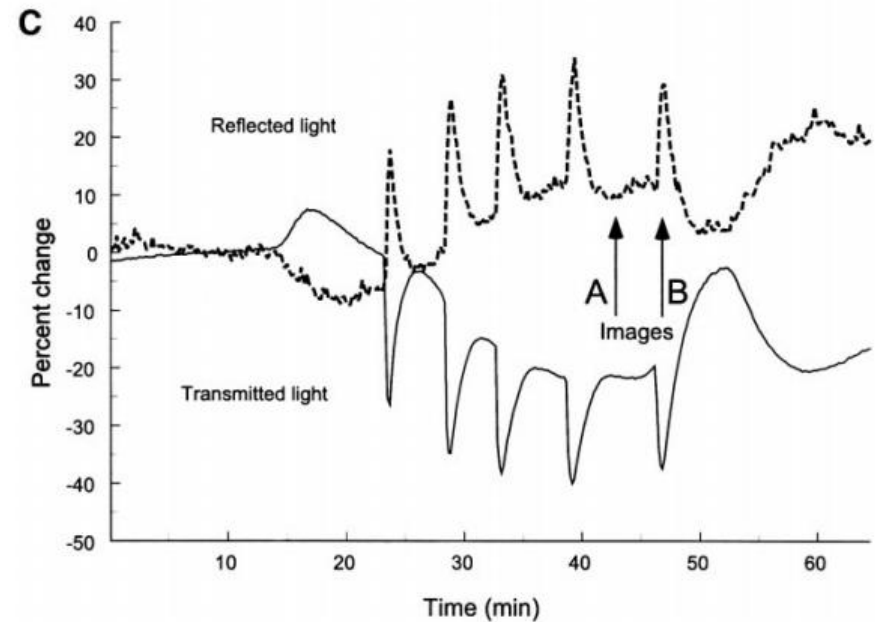
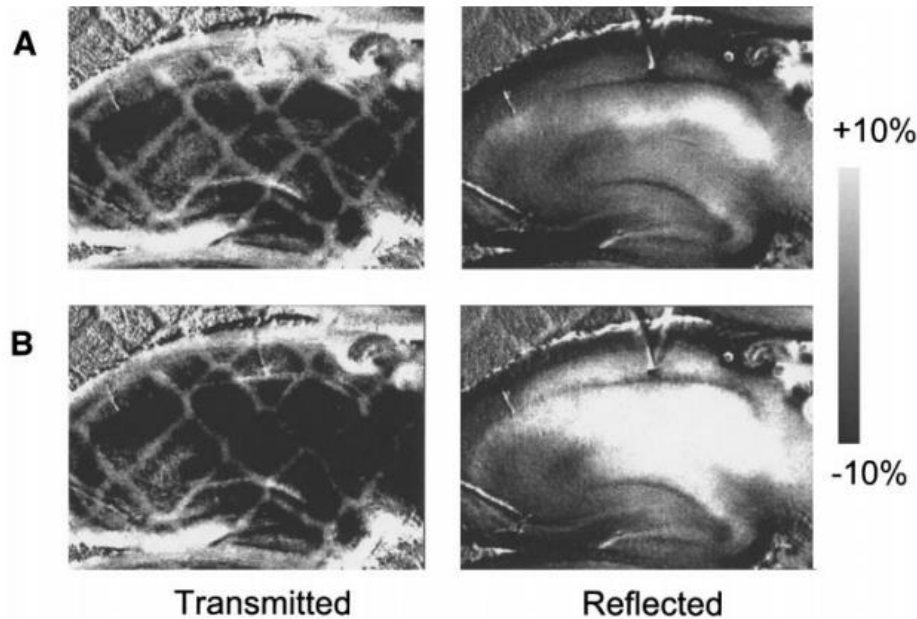
Extrinsic optikai jelek

Belső optikai jelek

Intrinsic optikai jelek:

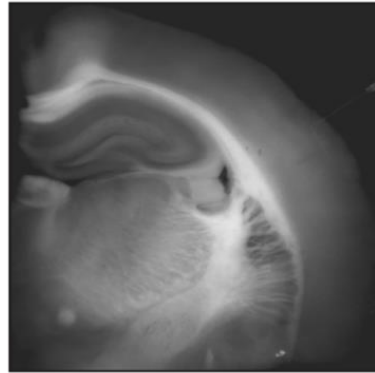
- Fokozott ionáramlás esetén a sejtek víztartalma megváltozik, ami a neuronok duzzadásához vagy zsugorodásához vezet. Ennek következtében a szövet fénytörése megváltozik, ami mérhető optikai jelet generál. Két típus létezik: visszavert fény $\leftrightarrow$ átjutó fény detektálása
- In vivo méréseknél a vérátáramlás lokális különbségei is módosíthatják az optikai jelet. (Hb két oxidáltsági állapota)

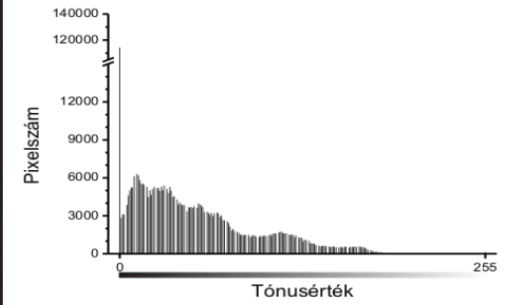
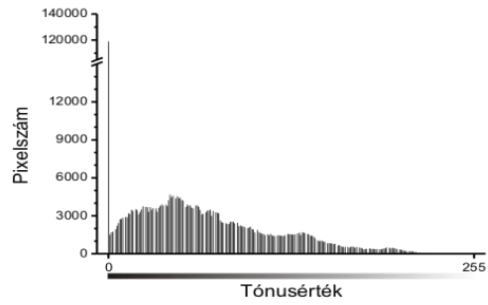
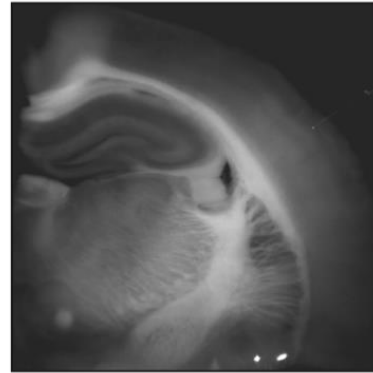
Hypotóniás közeg hatása a szeletpreparátum optikai tulajdonságaira.

Belső optikai jelek

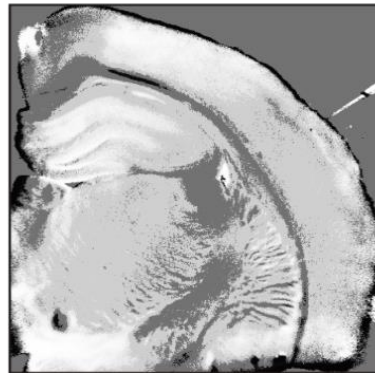
A

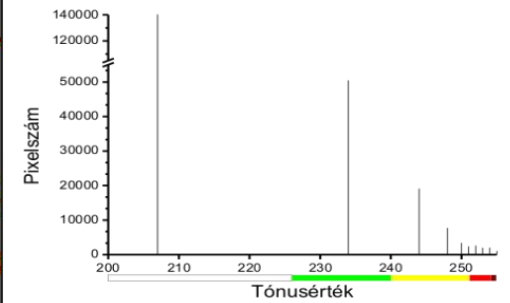
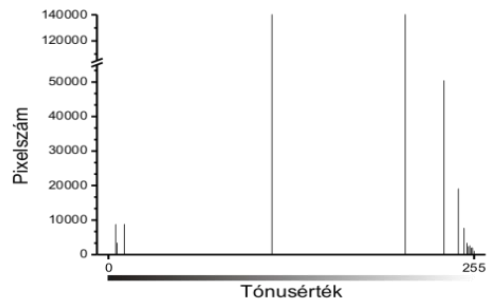
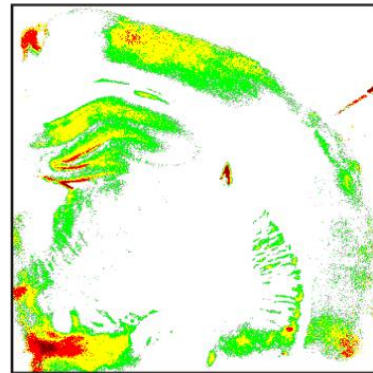
B

C

D

Belső optikai jelek

